

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 24.

Den 16 Juni 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

Med Skrivelse af 4 Januar d. A. har Commissionen for Universitetet og det lærde Skolevæsen tilmældet det danske Cancellie, at den, i sine Bestræbelser med Forberedelserne til en forbedret Skole-Indretning i Christiania, ikke har kunnet haabe at tilvejebringe en længe ønsket Afhjælpning af Norges Mangel paa en offentlig Anstalt til Ungdommens omhyggelige Dannelse, uden den væsentlige Betingelse, at det Skolens Lærere tilagte benificerede Gods, der efter de specielle Angivelser beløber sig til 273 Skpd., blev realiseret; hvilken Operations lykkelige Udfald Commissionen tillige har yttret at ville afgjøre, hvorvidt dens Forslage angaaende denne Pæceanstalt blot skulde indskrænkes til de med dens Skoleplan overensstemmende Fornødenheder, eller kunde udvides saaledes, at ogsaa det Maal, den kongelige

Stesø

Resolution af 26 Febr. 1796 *) havde for Øie, der ved virkeligen kunde naaes. Efter at have indhentet Erklæring herover fra Stiftamtmanden og Biskoppen over Aggershuus Stift, hvilke tillige medsendte Conrectorens, samt femte og fjerde Lectie-Herernes Anmærkninger, vedføjede deres Angivelser over det deres Embeder tillagte beneficerede Gods, har Cancelliet derover indhentet Commissionens nærmere Betænkning; saavel af alt dette, som af den fra Doctor og Rector Traschow, som da var her i Staden, senere indkomne særskildte Beretning og Forklaring, erfarede bemældte Collegium, deels at de vedkommende Lærere vare villige til, istedet for det dem tillagte beneficerede Gods, at modtage visse Lønninger, deels ogsaa, at, naar det beneficerede Gods skulde realiseres, kunde og burde saadant ei strax iværksættes med eet, men successive, hvoraf da fulgte, at Kongen maatte forskyde de til den forehavende Reform medgaaende Summer, da Godsets successive Realisation, der i det mindste synes at kunne udbringes til en Summe af mellem tre til fire Tønder Guld, ikke alene vilde, i Tiden, holde den kongelige Kasse skadesløs for de nødvendige Forskudde, men endog give saameget Overflud, at deraf vilde erholdes en Underviisningsfond,

over

*) Denne Resolution indeholder de Bestemmelser, som skulle iagttages, naar de unge norske Studerende ønske at fritages for at tage Examen artium ved Kiøbenhavns Universitet.

over hvis Anvendelse Commissionen har begjert sig det forbeholdet, at meddele sine Ideer. Cancelliet har derpaa omstændeligen foredraget Hs. Majest. den hele Sag hvorpaa det har behaget allerhøiestsamme under 6 dennes at resolve:

"at det Lærerne ved Christiania latinske Skole
 "beneficerede Jordegods maa realiseres; hvorfra
 "dog undtages Gaarden Sindsen, der herefter skal
 "vedblive, som hidindtil, at være Enkesæde for
 "Rectorernes Enker. Ved fornævnte Jordegods
 "ses Afhændelse skulle følgende Regler iagttages:"

- 1) "Førend Gaardene sættes til offentlig Auction, skulle de tilbydes Leilændingerne; og naar disse ville imodtage dem for billige og passende Kjøbesummer, maae de fortrinligen overlades til dem."
- 2) "De Gaarde, for hvilke Besidderne ei ville give saa meget, at deres Bud findes antagelige, i Forhold til Eiendommenes Værd, maae bortsalges ved Auction efterhaanden, dog saaledes, at dermed ei skeer længere Ophold, end der udkræves efter Omstændighederne, for at afværge, at ei Priserne skulle falde, formedelst alt for meget Jordegods Afhændelse paa een Gang."
- 3) "Til destomere Lettelse for Kjøberne, tillades det, at de $\frac{3}{4}$ Dele af Kjøbesummerne maae blive staaende paa første Prioritet, i enhver af de Gaarde, der sælges; og, naar en Leilænding selv bliver Kjøber af

sin Gaard, kan han endog vente sig tilstaaet Dilation i eet til to Aar med den ene $\frac{1}{2}$ Deels Afbetaling, saafremt han med Ørigheds Attest beviser, at han er en flittig og vindslibelig Mand."

- 4) "Alle Contracter om Salg indgaaes under Forbeholdenhed af nærmere kongelig Approbation, og Vedkommende skulde, i at gjøre Forestilling herom, lade dermed følge Beneficiarii Forklaring, om hvor meget han beviisligen har havt i aarlig Indkomst af enhver Gaard, som afhændes."

"I øvrigt vil Hs. Majest. udnævne og bemyndige to eller flere kyndige, redelige og paalidelige Mand til at udføre hans Hensigt og Villie i Overeensstemmelse med disse Forskrifter; ligesom han og har beselet Cancelliet at correspondere med Finants-Collegium angaaende det Forskud, som maatte ansees for nødvendigt til strax at bringe denne Indretning i Udførelse, hvorefter beinaeldte Cancellie skal indkomme med nærmere Indberetning i denne Post."

Et Fruentimmer, ved Navn Anne Cathrine Hagerup, tjenende som Kammerjomfru i Hr. Geheimeraad Sabels Hus i Alsborg, er under 31 August f. A. indkommen med en Ansøgning til Kongen om en aarlig Pension, imod at hun forbinder sig til, uden mindste Forbeholdenhed, at aabenbare et Arcanum, hvorved hun skal have helbredet adskillige Mennesker for Slag og Besvimelse.

swimelse. Da hendes Ansøgning var ledsaget deels med
 Anbefaling fra Stiftamtmanden over Aalborg Stift,
 deels ogsaa med 18 Attester, der bevidne, at hun vir-
 feligen i en Tid af 15 Aar har helbredet mange for-
 Slag, uden at det brugte Medicament har havt nogen
 ond Følge for dem, og iblandt disse Attester een fra Dr.
 og Landphysicus Carstensen bevidner, at han selv kjender
 en Person, der i de 14 Aar, han har været i Byen,
 efter at være hjulpen ved Ansøgerinden, ganske har væ-
 ret fri for epileptiske Tilfælde, som samme tilforn skal
 have havt i høieste Grad, saa har Cancelliet, efter der-
 over indhentet Betænkning fra Collegio Medico, ved
 Skrivelse til Stiftamtmanden, tilkjendegivet hende, at,
 naar hun vilde opgive for bemældte Collegio Medico saa-
 meget af Middelet, at man i Hospitalet i Kjøbenhavn
 kunde, under Opsyn af Lægerne i Collegio, gjøre Prø-
 ver dermed paa 8 til 10 Syge, og indsende Fortælling
 over de Tilfælde, i hvilke det hjælper, samt den Maade
 og de Forsigtigheder, under hvilke det bør bruges, vilde
 det, om Middelet ved Prøven befandtes at svare til hen-
 des Foregivende, see at bevirke hende den forlangte Pen-
 sion. Paa Grund heraf har bemældte Anne Cathrine
 Hagerup nu indfundet sig her i Kjøbenhavn, og tilbu-
 det sig, under dertil udnævnte Lægers Tilsyn, at fore-
 tage Curer med sit Arcanum, samt derover at give de
 fornødne Oplysninger. Cancelliet har derfor, under 9
 Juni, anmodet Collegium Medicum, at anviise hende

det

det Sted, hvor hun kan foretage den saaledes nødvendige Prøve, og derefter at indberette Udsaldet deraf.

Lovgivning.

(Fortsættelse af Forordn. dat. 11 Maj d. A.)

7) Hvo som crediterer nogen i Tjeneste værende Officer Penge eller Varer, eller udlaaner paa deres Caution, maa selv tage Skade derfor, da han ei kan faae nogen Betaling i deres Avance, Afregning, Mondering eller Equipage, og Officererne heller ei kunne for saadan Gjeld belægges med Arrest. Men dersom de have andre Midler eller Effecter, kan han deri efter Loven søge Skadesløsholdelse, eller holde sig til det modtagne Pant, naar det ei hører til hans Gage o. s. v., eller hans Cautionist. For den afskedigede Officer træder den almindelige Ret i disse Forstrifters Sted; ligesom heller ei en Officers Indtrædelse i Tjenesten fritager ham for den Maning, han selv har forfrevet sig til.

8) Angaaende Under-Officerers og de Gemenes Gjeld og anden Handel, maae de i Forordningen af 7 October 1796 §§ 3 og 4 følges: at ingen maa paa nogen Maade tilhandle sig noget af dem eller deres Kone og Børn, uden Compagnie-Chefens skriftlige Tilladelse, under Tab af de tilhandlede Ting og uden Erstatning af det derfor givne eller derpaa laante, og vilkaarlig af Øvrigheden bestemt Straf. Heller ikke
maa

maa nogen borge dem noget uden Compagnie-Chefens Tilladelse.

9) Dog er Regiments- eller Divisions-Chefens Caution lovgyltig for de ham underordnede Officerer, naar de til fornøden Mondering ville optage Penge eller Varer, og ei alene forpligter Cautionisten til at betale, men berettiger ham og til at forlange Skadesløsholdelse af Officerens Sold.

10) I Ægteskabsager staae de til Krigsstanden hørende Personer, i Mangel af et militairt Consistorium, under det Steds Consistorium eller Over-Consistorium, hvor de boe eller ligge i Quarteer. Men i blotte Svangerskabsager kunne de ei dømme mod Krigsfolk, men de bør henvise denne Post til Krigsretten.

11) Ingen tjenestegjørende Under-Officeers, Soldats eller Matroses Forlovelse er, saalænge hans Tjenestetid varer, af nogen Gyldighed, uden Compagnie-Chefens Tilladelse; men tillige med hans erholdte Afseend træder han ogsaa i denne Henseende ind under de almindelige Love. Indtrædelse i Militairstand kan imidlertid ikke gjøre noget i Forveien givet Ægteskabsløfte ugyldigt, men Consistorierne kunne, endog uden Compagnie-Chefens Tilladelse, drive paa dets Fuldbyrkelse.

12) Intet Fruentimmer, som er blevet besøvet af en Under-Officeer, Soldat eller Matros under et siden

uopfyldt Ægteskabsløfte, eller uden saadant Løfte, kan fordrø nogen slags Pengebidrag af denne, med mindre han foruden sin Lønning besidder andre Midler, og selgeligen deraf kan give hende Hjelp til Barnets Opfødsning, i hvilket Fald det er Krigsrettens Pligt, at tilholde ham dertil paa den Besvangredes Ansøgning.

13) Angaaende Tillysninger for Militairpersoner og deres Forlovede, skulde de bekjendtgjorte almindelige og besynderlige Forskrifter adlydes. Ingen Præst maa for tre Gange gjentagen Tillysning for en Under-Officer eller Gemeen, under Straf, fordrø meer end sex til otte Skilling.

14) Ingen Præst maa vie nogen i Tjeneste staaende Militairperson, uden at skriftlig Tilladelse til hans Ægteskab er foreviist, for Under-Officerer og Gemeene fra Compagnie-Chefen, for en Capitain-Lieutenant, Capitain eller Ritmester, og alle Officerer af ringere Grader, af Sø-Etaten fra Admiralitets- og Commissariats Collegium, og af Land-Etaten fra Regiments- eller Garnisons-Chefen, og for Officerer af højere Grader Hs. Majest. umiddelbare Resolution. Militairpersoner kunne lade sig vie, ei alene af deres Garnisonspræst, men og af Feldtpræsten ved deres Regiment, om en saadan er forhaanden, uden at nogen anden Præst kan hindre det eller forlange noget

noget Gebyr. Ogsaa er Hunsvielse tilladt Under-Officerer og Gemene.

15) Ingen, der har begaaet nogen Forbrydelse, maa med Vidende antages i Krigstjeneste, ei heller nægtes Øvrigheden udleveret, om han med Vidende er antaget deri.

16) Den civile Øvrighed kan vel provisorisk arretere en Militairperson formedelt Urolighed og Forbrydelser, men bør altid strax udlevere ham til sit Regiment, eller Krigsretten, til Afstraffelse. Og ligeledes maae Borgere og andre Ikke-Militaire, som af lignende Aarsager ere blevne satte i Militairvagt, strax overleveres til Civil-Øvrigheden til Undersøgelse og Straf. For en Musveteers, Gefreiters, Grenadeers og Tambours Pleie i Civil-Arrest, gøtgjøres dagligen 5 ß , for en Under-Officeer og en Rytter derimod 6 ß .

17) Bliwer en Militair-Person udlagt som Fader til et uægte Barn, maa saadant fra den borgerlige Jurisdiction meldes for hans militaire Øvrighed.

18) Naar Civil-Retterne requirere Execution i forekommende Tilfælde af Militair-Staten, maa den ikke nægtes dem. Skulde Tiden ei tillade at afvente Statsholderens Foranstaltning, hvor denne kræves usortøvet, skulle Commandanterne og andre Troppernes Befalingsmand, paa Requisition af de høieste Provincial-Retter og andre Øvrigheder, efter Omstændighederne beordre det fornødne Mandskab.

19) De som af Civil-Netterne ere dømte til Slaveri, bør, ved Dommens Foreviisning, modtages af Commandanterne til Fæstningsarbeid.

20) Al voldsom og uregelmæssig Hverving forbydes under Straf af Cassation, eller Legems- og Livs-Straf. I Overtrædelses-Tilfælde sættes de voldsomt hvervede strax i Frihed. Ethvert Regiment bør derfor strax gjøre den paa Hverving commandeerde Officeer eller Under-Officeer bekendt for Civil-Øvrigheden i det District, hvorhen han sendes, og indskræpe ham hans Pligter, ei at betjene sig af Bold eller List, samt stedse, hvor han og hans Undergivne vise sig offentlig, at bære Regimentsmundering.

Ingen, der for at studere frequenterer en Skole, Altona-Gymnasium eller Universitetet i Kiel, maa, uden frivilligen og med sine Forældres og Formynderes Samtykke, hverves til Krigstjeneste, i andet Fald skal en saadan strax frigives.

Haandværksdrengene i Kjøbstæderne kunne vel frivilligt hverves og blive i Tjenesten, dog maae de ei bruges til virkelig Krigstjeneste, førend deres Læreaar ere udløbne. Dog skulle de passere Mønstringen med under Gevær, og, dersom Regimentet, de høre til, drager til Feldts, følge med, omendstjøndt deres Læretid ei er omme.

De staae i øvrigt, deres Hverving uagtet, i samme Forhold til deres Mestere, som andre Læredren-

dreng, og under den civile Øvrighed, der bør i Nøds-
 fald tvinge dem til at udtjene deres Læreaar, og vise
 Lydighed mod deres Mestere. Dog maae de, som
 virkelige Soldater, ei paalægges nogen for deres til-
 kommende Stand skadelig Straf.

Ingen Haandværkssvend, der har ladet sig hver-
 ve, maa enrulleres, førend man veed, om han er
 skyldig noget til den Mester, han sidst har arbejdet
 hos, og førend dennes beviislige Fordring tilfreds-
 stillende er afgjort.

En uaffediget Borgers Hverving er uden Gyl-
 dighed, og ingen Borger maa ansættes til Artillerie-
 Haandværker.

De paa Posten værende Haandværksfolk eller
 Passagerer, maae ingenlunde tiltales om at tage
 Krigstjeneste.

- 21) I Fæstninger maa Borgerfabet ei stilles under Ge-
 vær, uden foreløbende Bekjendtgjørelse for Com-
 mandanten. Militair-Patrouillen maa ingen Visi-
 tation anstille i Borgerhuse, hvor der ei holdes Mar-
 ketenteri eller ere Soldater indquarterede, med min-
 dre en opstaaen Tumult gjorde dens Tilsyn nødvendigt.
- 22) Officerer, som reise i kongelig Tjeneste eller Regi-
 ments-Vreender, ere ei bundne til Vognlaugs-Rul-
 lerne.

- 23) Civil- og Militair-Standen, men især begge Stænders Øvrigheder, indskræpes, at behandle hinanden med tilbørlig Agtelse og pligtig Beredvillighed.
- 24) Angaaende Beurlaubte, som falde i Sygdom eller døde, gjelde de Regler, at paa de Steder, hvor der er Garnisoner, bør disse besørge de Syges Pleie og Helbredelse, og de Dødes Begravelse, om de ikke have egen Formue eller Slægtninger, paa Regimentets Bekostning. Hvor ingen Garnison er, maa Borten melde det for Civil-Øvrigheden til videre Underretning for det Regiment, den Syge hører til, og imidlertid paa Regiments-Kassens Bekostning sørge for hans Helbredelse, og, om det forlanges og kan skee uden Fare, besørge ham transporteret til Regimentet. Doer en saadan, skal intet Liigsfærd finde Sted, og hans Kiste sammenslaaes af afhøvede Bræder. Kirke- og Skole-Bejtjenterne maae ingen Gebyr forlange for en Saadans Begravelse, naar han ei har Formue eller Beslægtede, som tage sig af ham; de aldeles nødvendige Begravelses-Omkostninger gøtgjøres i saa Fald af Regimentet.
- 25) Disse Forfrister hverken tilbagekalde eller indskrænke de med besynderligt Hensyn paa Landmilice-, Landrekruts- og Sø-Enrolleringsvæsenet, over lignende Gjenstande, udgangne Forordninger og Foranstaltninger. Og skjøndt de egentligen ere bestemte for Civil-Etaten, bliver dog hele Land- og Sø-Krigsstanden derved ei mindre forpligtet.

Blandede Efterretninger.

I Maanedskriftet Minerva findes udi Hæftet for April Maaned Pag. 128 følgende Periode: "Bort Fædreland seer endnu den Lov, der skal hævde dets Trykferet, med uopsyldt Længsel imøde, saameget mere, som et Almeenrygte har bebudet, at det fra den nedsatte Commission for længe siden indgivne Forslag er i de liberaleste og retfærdigste og rigtigste Grundsætninger."

Dette har foranlediget hos Collegial-Tidendens Udgivere den Tanke, at det vilde være Bladets Læsere behageligt, at finde Efterretning om, hvorledes denne Sag er fremgaaet.

I Folge den os dertil af Cancellie-Collegio givne Tilladelse, kunne vi altsaa berette, at ligesom Commissionens første Forestilling blev meddeelt General-Procureuren til Betænkning, saa blev og denne, som var dateret 26 Febr., paa Grund af Commissionens Forlangende, sendt den 3 Marts til sammes nærmere Overveielse, og da Commissionens senere Betænkning nu er indkommen, dat. 11 dennes, saa bliver den hele Sag uopholdeligt fra Cancelliet forelagt Hs. Majest. til Besømmelse og endelig Resolution.

En Person, fød i Egnen af Kongsager i Norge, hvis rette Navn er Knud Christensen, men, som ogsaa skal være bekendt under Navn af Malice Knud og Knud Fugleberg, og som har opofret sin Tid til Ledigang, Tyverie og andre Spidsbube-Streger, samt har
i sin

i sin Ungdom udstaaet Tugthuus-Straf og været under Forsølgelse for Misgjerninger, blev omsider dømt til Kugstrygning og Slaverie paa Livstid, formedelst forsvet Hestetyverie, men er derpaa undvigst af Arresten, og har derefter, fra sit skjulte Opholdssted, tilskrevet den Mand i Norge, hos hvem han begik det sidste Delictum, for hvilket han blev anholdt og dømt, et Brev fuldt af Trudseler om Gjengjeldelse.

Et Menneſke, hvis Vandel bærer Præg af ſaa megen Fordærvelse, og ſom viſer ſaa megen Ondſkab og Hævngjerrighed, maa nødvendigſen, ſaa længe han lever i Frihed, anſees ſom en farlig Fiende af borgerlig Sikkerhed og Orden.

Cancelliet, der, efter at være gjort opmærkſomt paa denne Sag, havde ſaaet Formodning om, at bemældte Forbryder opholdt ſig i Sverrig, har derfor, under 30 Sept. ſ. A., anmodet Departementet for de udenlandske Sager, ved Legationen ſammesteds, at ſee udvirket, at han blev efterſøgt, og i Tilfælde, at han ſkulde antræffes ved de danſke eller norſke Grændſer, udleveret til Øvrigheden.

I Følge heraf har bemældte Departement nu tilſkrevet Cancelliet, at denne ommeldte Perſon er paagreben i Sverrig, og kan derfra blive udleveret.

Da det paa nogle Steder ſkal være indtruffen, at der, formedelſt Præſtens Dødsſald, ingen Føde- og Dø-

de

de-Liste er, med Lægs-Listen, bleven indsendt sidstaf-
vige Mars 12 Nov., hvilket skal have foraarsaget Op-
hold i Revisionen, og hindret vedkommende Krigs- og
Land-Commissair i behørig Tid at affende de formerede
Affskrivter, med videre derhen hørende, til General-
Krigs-Commissairen; saa har Cancelliet under Dags
Dato tilskrevet samtlige Biskopper i Danmark, at det,
til at forekomme denne Uorden, og den for den kongelige
Tjeneste deraf flydende Skade, bør, ved foresaldende Va-
cance i Præstefald, paaligge Degnen, i den Tid Va-
cancen varer, at møde hos nærmest boende Herreds-
eller Nabo-Præst med Kirkebøgerne, af hvilke Degnen
i Forveien skal have uddraget de ommældte Lister, men
Præsten gjennemgaae samme, og paasee, at de ordent-
ligt ere affattede og rigtigt uddragne af Kirkebøgerne,
hvilket han da ogsaa ved sin Paategning paa Listerne
bør bevidne.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 13 Juni er
Sognepræsten til Bygland i Christianssand Stift, Provst
E. Jæger, udnævnt til Sognepræst for Soggendals Me-
nighed i samme Stift, og i hans Sted udnævnt Sog-
nepræsten til Hindøe, G. E. Bernhoft; Sognepræsten
i Tønsberg, G. G. Berg, til Sognepræst i Ringsager
under Aggershuus Stift, og i hans Sted Sognepræsten
til Baale i Tårnsberg Græfskab, Provst J. Ph. Hop-
stock.

Uir.

Under det tydske Cancellie: Den 1 Juni er Pastor T. Todsén til Uberg i Amtet Tøndern efter Ansøgning i Raade entlediget fra sit hidtil havte Embede.

Under Generalitetet: Den 8 Juni er Under-Officeer ved Liv-Garden til Fods, v. Gerstenberg, udnævnt til Fændrik i det danske Liv-Regiment.

Under Rentekammeret: Den 13 Juni er Proprietair Glud, til Jønsgaard, som Landvæsens-Commissair i Stjernholms Amt, forundt aabent Brev paa at have Kammerraads Rang; ligeledes Herredsfoged C. M. C. G. Holst, som Landvæsens-Commissair i Skanderborg og Nafjar Amt.

Under General-Postamtet: Den 8 Juni er Postmester M. E. Lausen i Odense, efter Ansøgning, entlediget fra Postmester Embedet sammesteds, og dette Embede igjen forundt hans Søn P. E. Lausen; Postmester J. Dam i Corsøer er ligeledes efter Ansøgning og med Pension entlediget, samt dette Embede igjen forundt H. J. afg. Bagers Enke.

Under Kjøbenhavns Magistrat: Candidat. Theologiae, A. S. Heggelund, er befuldmægtiget til Informator ved Opfostringshuset i Kjøbenhavn.

Af denne Tidende udgives ugentligen eet Numer, der forsendes med de tidende Poster til Norge, de danske Provindser og Hertugdømmene.